

TIPOLOGIA VECHIULUI TESTAMENT, CĂLĂUZĂ SPRE HRISTOS

GEORGE-ANTONIU NICOARĂ

Master anul I

Preliminarii

Una dintre cele mai utilizate metode de interpretare creștină a Sfintei Scripturi, de care se ocupă exegeza și ermeneutica biblică este *tipologia*, pe care o putem considera o comoară dăruită nouă de Dumnezeu pentru a descoperi unitatea și continuitatea intertestamentară.

Interpretarea tipologică subliniază legătura între persoane, evenimente, locuri și instituții reale, existente și manifestate în Vechiul Testament și realitățile care le corespund și pe care le găsim concretizate în Noul Testament⁹³. Să ne închipuim metoda tipologiei biblice ca pe o prețioasă cheie care deschide ușa încăperii Legământului Celui Nou și ne ajută să părăsim camera umbroasă a vremurilor de dinainte de „plinirea vremii” și să pătrundem în luminoasa cameră a creștinismului. Iar ușa care se deschide și care este de fapt Însuși Hristos (cf. *Ioan 10, 9*), va rămâne de atunci veșnic deschisă, ca „*tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (*Ioan 3, 15*).

Tipologia nu este doar o exegeză a textelor biblice, ci mai mult o interpretare a evenimentelor, mai mult o metodă filologică decât una istorică. Ea este corespondența lăuntrică a evenimentelor din cele două Testamente, care a fost detectată, stabilită și scoasă în evidență⁹⁴. Situată la granița dintre Vechiul și Noul Testament, obiectivul tipologiei este studiul unității indisolubile a acestora, dovedindu-se o mult-căutată cărare care ne conduce de la întuneric la lumină, de la umbră la realitate, de la schiță la opera propriu-zisă, de la prefigurare la împlinire.

I. Legătura dintre Vechiul și Noul Testament

Cea mai consistentă dovadă despre unitatea, completarea reciprocă și relația de interdependență dintre Vechiul și Noul Testament ne este oferită de Cel Care este chiar punctul de intersectare al acestora⁹⁵, de către „*Piatra cea*

---

⁹³ John Breck, *Scripture in Tradition: The Bible and its Interpretation in the Orthodox Church*, Crestwood, N.Y.: St. Vladimir Seminary Press, 2001, p. 22.

⁹⁴ Pr. Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție - o viziune ortodoxă*, trad. din limba engleză de Radu Teodorescu, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2016, p. 52.

⁹⁵ Prot. Dr. Ioan Bude, *Conotații biblice despre „Jertfa vie” și limbajul imnic-euharistic*, Ediția a II-a, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca, 2007, p. 13.

din capul unghiului” (cf. *Psalmul 117, 22* și *Matei 21, 42*), de Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos: „*Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc*” (*Matei 5, 17*). Prin această mărturie, care precede, în cadrul Predicii de pe Munte, proclamarea Legii celei Noi, Mântuitorul punctează legătura dintre Vechiul și Noul Testament, calificându-l pe acesta din urmă, drept o continuare și o desăvârșire în amănunt a celui dintâi⁹⁶.

Cele două Testamente se află într-o relație perihoretică, întrepătrunzându-se reciproc, iar confluența lor unică este Însăși Persoana Domnului nostru Iisus Hristos. Această relație o putem asocia prin analogie cu unirea ipostatică a celor două firi sau naturi ale Mântuitorului, cea dumnezeiască și cea omenească, care se află în același raport de îngemănare în Unicul Ipostas al Fiului lui Dumnezeu Întrupat. Sfântul Chiril al Ierusalimului exprimă această unitate a celor două Testamente, zicând: „*Nimeni nu trebuie să separe Vechiul de Noul Testament, nimeni nu trebuie să spună că altul este Duhul acolo (în Vechiul Testament) și altul aici (în Noul Testament)*”⁹⁷.

Această promulgare făcută de Mântuitorul în *Matei 5, 17* prezintă două aspecte: unul negativ și altul pozitiv. În formă negativă, El pune în evidență valoarea Legii Vechi, când spune: „*N-am venit să stric legea sau proorocii*” („*Οὐκ ἤλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας*”), căci Legea cea Nouă nu are scopul de a desființa, de a abroga sau a scoate din folosință pe cea Veche. Sub formă pozitivă, Mântuitorul subliniază în ce raport se află cele două Testamente, când spune: „*ci să împlinesc*” („*ἀλλὰ πληρῶσαι*”), adică să dezvolte prin completare, să perfecționeze sau să desăvârșească Legea Veche prin cea Nouă⁹⁸.

Reperul scripturistic cel mai elocvent care ne confirmă faptul că revelația supranaturală noutestamentară reprezintă continuarea și desăvârșirea celei vechitestamentare îl reprezintă începutul Epistolei către Evrei a Sfântului Apostol Pavel: „*După ce Dumnezeu odinioară în multe rânduri și în multe chipuri a vorbit părinților noștri prin prooroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate și prin Care a făcut și veacurile*” (*Evrei 1, 1-2*). Așadar, Hristos marchează sfârșitul Legii Vechi (cf. *Romani 10, 4*), care a avut un atât de important rol de călăuzire către

---

⁹⁶ Pierre Grelot, *Sens chrétien de l'Ancien Testament*, 2-ème éd., Paris, 1962, p. 17; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *Sensul tipic al Vechiului Testament după I Corinteni 10, 1-11*, în *Revista Mitropolia Ardealului*, Anul XXI, Nr. 4-6, Aprilie-Iunie, 1976, p. 273.

⁹⁷ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza 16, 4*, în Migne, PG, vol. 33, col. 920; apud. Pr. Teodor Baba, *Vechiul Testament în lucrarea pastoral-misionară a preotului*, în *Revista Altarul Banatului*, Nr. 1-2 / 2004, p. 46.

⁹⁸ Pr. Prof. Mircea Chialda, *Raportul dintre Vechiul și Noul Testament (Unitatea Sfintei Scripturi)*, articol publicat în *Revista Biserica Ortodoxă Română - buletinul oficial al Patriarhiei Române*, Anul XCIX, Nr. 5-6, Mai-Iunie 1981, p.546.

El, însă care și-a finalizat misiunea sa odată cu venirea Mântuitorului, pentru că „*dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză*” (Galateni 3, 25). Dar să nu înțelegem că odată cu venirea Noului Legământ se produce anularea, desființarea sau respingerea Celui Vechi, ci apariția Legii Noi a însemnat mai degrabă interiorizarea Celei Vechi⁹⁹, Noul Testament dovedindu-se o continuare sau o prelungire cu rol de desăvârșire a Vechiului Testament.

Superioritatea Legii iubirii instituite de Însuși Hristos este evidentă, având în vedere cuvintele Sale rostite în Predica de pe Muntele Fericirilor, prin care El realizează realmente o împlinire a Legii. Astfel că privind la raportul dintre Vechiul și Noul Testament, observăm că tot ceea ce a fost incomplet a devenit complet, ceea ce a fost unilateral a devenit universal, ceea ce a fost răstălmăcit a fost îndreptat, ceea ce a fost lipsit de perfecțiune a devenit perfect și desăvârșit, ceea ce a avut un caracter de pregătire a devenit veridicitate, ceea ce a fost umbra și proorocie a devenit împlinire și realitate¹⁰⁰. Dar oare să înțelegem prin aceasta că anulăm perioada de pregătire? Răspunsul ni-l oferă tot Sfântul Apostol Pavel: „*Desființăm deci noi Legea prin credință? Nicidecum! Dimpotrivă, întărim Legea*” (Romani 3, 31).

Doi mari învățători ai Bisericii din primele veacuri creștine ne oferă două definiții foarte relevante pentru raportul de întrepătrundere intertestamentară. Origen din Alexandria spunea că „*Vechiul Testament este începutul Evangheliei*”¹⁰¹, iar marele episcop și teolog, Fericitul Augustin, completa: „*Novum Testamentum in Vetere latet, Vetus in Novo patet*” (Noul Testament se ascunde în cel Vechi, Vechiul Testament se deschide în cel Nou)¹⁰².

De-a lungul vremii, multe analogii au fost propuse de iluștrii teologi bibliști, iar exemplele pot continua pentru a ne ajuta să înțelegem această unitate deplină existentă între cele două Testamente. Așadar, Vechiul Testament este numit izvorul din care a ieșit Noul Testament¹⁰³; el reprezintă pentru Legea cea Nouă ceea ce este rădăcina pentru floare¹⁰⁴ și mai poate fi privit ca temelia sau fundația pe care se ridică întreaga zidire a Noului Legământ¹⁰⁵. De asemenea, definiția Fericitului Augustin menționată mai sus

---

⁹⁹ Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, „*N-am venit să stric Legea!*” - *Considerații generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament*, Sibiu, 1940, p. 73.

¹⁰⁰ Pr. Prof. Mircea Chialda, *art. cit.*, p. 548.

¹⁰¹ Origen, *Comentar la Evanghelia după Ioan*, Migne, PG, XIV, 32; Cartea I, traducere și studii de Cristian Bădiliță, în col. „Mythos et Religia”, 10, Ed. Institutul European pentru Cooperare Cultural-Științifică, Iași, 1995; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op. cit.*, p. 13.

¹⁰² Fericitul Augustin, *Introducere 73 la Ieșire*; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op. cit.*, p. 13.

¹⁰³ Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *Cuvântul lui Dumnezeu în viața Bisericii*, în *Revista Studii Teologice*, Seria a II-a, Anul XXII, Nr. 1-2, Ianuarie-Februarie, 1971, p. 34.

¹⁰⁴ Pr. Prof. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ediția a IV-a revăzută și îngrijită de Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, p. 238.

¹⁰⁵ Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 34.

poate fi reprezentată plastic printr-o oglindă dublă, imagine în care fiecare o reflectă pe cealaltă¹⁰⁶. Continuând acest șir al analogiilor am putea spune că Vechiul Testament este pentru Noul Testament ceea ce reprezintă pentru un militar, stagiul de inițiere și pregătire, în fața războiului, ca punct culminant. Deși se observă superioritatea categorică a importanței războiului, totuși fără acea etapă premergătoare, fără acel stagiul militar, soldatul poate fi considerat o victimă sigură.

Trecând în dimensiunea liturgico-simbolică a creștinismului am putea asemăna Vechiul Legământ cu acea prescură, care stă cu smerenie la proscomidiar, iar desăvârșirea lui prin Legământul cel Nou, cu actul prefacerii prescurii în Sfântul Trup al Mântuitorului, care devine Jertfă de răscumpărare. Deci vedem ce ar rămâne Vechiul Testament fără împlinire: exact ceea ce rămâne prescura fără prefacere - o simplă pâine dospită, cel mult binecuvântată.

Toate aceste analogii ne pot face să pricepem valoarea Legii Vechi, atât în sine, cât și ceea ce înseamnă ea în lumina Legii celei Noi a iubirii. Fără Vechiul Testament, Noul s-ar înfățișa ca un arbore căruia i s-ar tăia rădăcina și ar fi suspendat în aer, fără suport real și istoric¹⁰⁷, iar a rupe legătura dintre ele înseamnă nu numai a distruge unitatea Sfintei Scripturi și a revelației divine, ci și a lovi în învățătura hristologică, centrul și esența religiei creștine¹⁰⁸.

II. Tipologia - ca metodă de interpretare scripturistică

Ca o definiție a tipologiei, un mare teolog afirma următoarele: „Caracterul tipologic al Vechiului Testament constă în faptul că anumite evenimente, obiecte, ființe și persoane din Vechiul Testament, în afară de semnificația lor proprie, prefigurează o altă realitate, superioară. Prefigurația este acest raport de analogie care există, în cadrul planului de mântuire a lumii între „umbre” de altă dată, adică instituțiile civile și cultice ale lui Israel și realitățile „cerești” (*Evrei 9, 23*), manifestate în mod văzut în viața și jertfa lui Hristos (cf. *Evrei 9, 11*), făcute prezente în Biserică și care ne vor fi dezvăluite pe deplin atunci când, la rândul nostru, vom intra în viața veșnică”¹⁰⁹.

Interpretarea tipologică vede, deci, în faptele Vechiului Testament, ceva care își croiește drum, ceva care se conturează¹¹⁰, dar care însă se află doar în umbră și nu în realitatea împlinirii. Sfântul Apostol Pavel le spune evreilor că „*Legea avea umbra bunurilor viitoare și nu însuși chipul lucrurilor*” (*Evrei 10, 1*), iar pornind de la acest verset, mulți teologi privesc Legea Veche ca pe un

---

¹⁰⁶ Northrop Frye, *Marele Cod - Biblia și literatura*, Editura Atlas, București, 1999, p. 112.

¹⁰⁷ Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 34.

¹⁰⁸ Pr. Prof. Mircea Chialda, *art. cit.*, p. 554.

¹⁰⁹ Pierre Grelot, *op. cit.*, p. 214; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *art. cit.*, p. 275.

¹¹⁰ Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 38.

desen în umbră, numit skiographie¹¹¹, atât pentru a arăta că Vechiul Testament nu este desăvârșit, cât și pentru a ne face să înțelegem că prin tipologie noi nu punem un sens nou în textul vechi, căci sensul era acolo, dar nu putea fi văzut clar¹¹².

Această analogie între un obiect sau o persoană reală și umbra sa ne întărește înțelegerea a ceea ce înseamnă tipologia. Când razele Soarelui se răsfrâng pe pământ, vedem cum, cuiva care se află în deplasare în lumina solară, i se imprimă pe pământ conturul ființei sale, în mod întunecat și destul de confuz. Dar, deși este imprecisă, confuză și neclară umbra, totuși ea este o reprezentare a originalului și de multe ori, văzând o umbră, ne putem contura pe retina ochiului o imagine despre realitatea ființei, iar atunci când o vedem real, conștientizăm cât de mult ne-a redat umbra din trăsăturile ei. Așa este și tipologia, o metodă de cercetare care, printr-o umbră, ne deslușește realitatea și trăsăturile celui pe care vrea să ni-l facă cunoscut, iar toate analogiile tipologice ne facilitează înțelegerea și ne conving de realitatea unor persoane sau evenimente biblice.

De-a lungul perioadei patristice, mulți Sfinți Părinți și scriitori bisericești vor menționa în scrierile lor existența tipologiei vechitestamentare și a tipurilor prezente în Sfânta Scriptură. Dintre aceste mărturii vom pune în antiteză două păreri contrare cu privire la tipurile veterotestamentare. Exagerând perspectiva tipologică, Origen afirmă: „*În Sfânta Scriptură trebuie să înțelegem nu ceea ce este vizibil, superficial, comun, ci cele ce stau mai sus și care nu sunt văzute de toți, căci acestea constituie comorile ascunse ale înțelepciunii și ale cunoștinței*”¹¹³. La polul opus, contrazicându-l și corectându-l pe Origen, Tertulian precizează: „*Non omnia imagines, sed et veritas, non omnia umbrae, sed et corpora*” (Nu toate sunt imagini, ci și adevăr, nu toate sunt umbre, ci și corpuri)¹¹⁴.

O condiție de care trebuie să ținem cont în interpretarea tipologică o reprezintă faptul că împlinirea tipurilor nu depinde de martorul uman, ci de un act al lui Dumnezeu. Ceea ce contează nu este dacă profetul a văzut în mod real în personajul „tip” pe Mântuitorul Hristos, intenția lui fiind doar de o importanță secundară, ci dacă în gândul lui Dumnezeu, potrivit economiei divine, chipul prototipului este o imagine profetică a mântuirii ce avea să se împlinească în persoana lui Hristos¹¹⁵.

---

¹¹¹ John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, trad. de Monica E. Herghelegiu, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1999, p. 103.

¹¹² Pr. Georges Florovsky, *op. cit.*, p. 53.

¹¹³ Origen, *Comentar la Evanghelia după Matei*, Migne, P.G., XIII, 864; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op. cit.*, p. 25.

¹¹⁴ Tertulian, *De resurrectione carnis*, Migne, P.L., II, 867c.; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op.cit.*, p. 25.

¹¹⁵ John Breck, *op.cit.*, p. 99.

III. Raportul dintre tip și antitip

Din punct de vedere etimologic, termenul „τύπος” provine de la verbul grecesc „τύπτω”, „τύπτειν”, care înseamnă „a lovi”, „a lăsa urmă prin lovire sau apăsare”, „a imprima”, „a sculpta”. Deci, substantivizându-l, tipul înseamnă o schiță trasată pe un material (piatră, lemn sau metal), un model după care se execută o operă de artă¹¹⁶, sau un chip abia conturat, care prin priceperea, îndemânarea și măiestria sculptorului va fi dus la desăvârșire, ca obiect de artă finalizat și finisat¹¹⁷.

Ca o definiție teologică, biblică a tipului sau prototipului, putem spune că el reprezintă o realitate veterotestamentară - o persoană, un lucru, o acțiune, o întâmplare - care din orânduire divină se împlinește în mod perfect în Noul Testament¹¹⁸, fiind deci o prefigurare a unor persoane, lucruri, acțiuni sau întâmplări noutestamentare. La polul opus tipului, în desăvârșita operă noutestamentară regăsim lucrarea de artă finalizată după modelul tipului, care poartă denumirea de „antitip”. Acest termen este format prin adăugarea la „τύπος” a unui prefix „ἀντι”, care are mai multe sensuri: „în locul”, „la fel”, „deopotrivă”; „în schimb”, „în compensație”; sau mai rar folosit cu sensul de „în fața”.

Grupând multitudinea de sensuri ale acestei prepoziții, putem să obținem trei înțelesuri principale, pe care analizându-le, observăm că ne oferă tocmai caracteristicile esențiale ale antitipului. În primul rând, dacă privim prepoziția „ἀντι” cu sensul de „în locul”, „ca”, „la fel”, „deopotrivă”, ni se relevă faptul că între tip și antitip este o relație de echivalență și substituență, cel de-al doilea fiind înlocuitorul, dar și împlinirea desăvârșită a primului. Apoi, sensul de „în schimb” al prepoziției, cu care este folosit în promulgarea legii talionului (cf. *Ieșirea 21, 24*), ne arată că termenul „antitip” are ca și caracteristică ideea de compensație, arătând o succesiune, căci în schimbul umbrei vine realitatea, în schimbul schiței vine opera de artă. Iar în final, sensul mai rar utilizat de „în fața” ne descoperă o caracteristică specifică lui Hristos, ca antitip, aceea de a fi nu doar împlinirea desăvârșită a tuturor tipurilor, ci și de a Se fi aflat în fața tuturor, avându-și existența dinaintea lor, din veșnicie. Această ultimă caracteristică este excelent surprinsă de Sf. Ioan Botezătorul, când a zis: „*Cel ce vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era*” (*Ioan 1, 15*).

---

¹¹⁶ Arhim. Dr. Iustin D. Suci, *Ermineutica biblică sau știința interpretării Sfintei Scripturi pentru institutele teologice și pentru uzul particular*, Editura autorului, Arad, 1933, p. 61.

¹¹⁷ Pierre Grelot, *op.cit.*, p. 26; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op.cit.*, p. 23.

¹¹⁸ Arhim. Dr. Iustin D. Suci, *op.cit.*, p. 61.

Hristos este Antitipul prin excelență, dar totodată El are în Sine și însușirea de Arhetip al existenței umane. Arhetipul este un alt termen compus, format prin precedarea aceluiași substantiv „τύπος” de către un alt substantiv „ἀρχή”, care se traduce prin „început” sau „origine”. Deci, Arhetipul este tipul inițial și original, care dăinuie din veșnicie, ca tip al tuturor tipurilor și se identifică în totalitate cu Fiul lui Dumnezeu. În acest sens, Sf. Irineu de Lyon afirmă: „*Hristos Cel istoric a fost Prototipul pe care L-a avut Dumnezeu în minte atunci când a creat primul om, Care avea să Se arate pe pământ. Făcătorul a văzut de mai înainte și l-a creat pe Adam potrivit cu acest Prototip viitor*”¹¹⁹. Din aceste cuvinte trebuie să înțelegem că toate tipurile Mântuitorului, deși Îl prefigurează, au fost create după chipul Său, ca Arhetip, iar acest fapt este posibil pentru că Arhetipul se contopește cu Antitipul în unica Persoană a Fiului lui Dumnezeu.

Termenul „τύπος” este utilizat de 15 ori în cuprinsul Noului Testament. Mai întâi este folosit de 2 ori de Evanghelistul Ioan cu sensul de „semn” sau „urmă” (*Ioan 20, 25*) cu referire la semnul cuielor care au străpuns mâinile și picioarele Mântuitorului. Apoi este întrebuițat de 3 ori de către Evanghelistul Luca în Faptele Apostolilor (*7, 43; 7, 44 și 23, 25*), având mai ales înțelesul de „chip”, dar și de „izvod”, „însemnare” sau chiar „cuprins”. În Epistolele pauline îl regăsim de 10 ori (*Romani 5, 14; 6, 17; I Corinteni 10, 6; Filipeni 3, 17; I Tesaloniceni 1, 7; II Tesaloniceni 3, 9; I Timotei 4, 12; Tit 2, 7 și Evrei 8, 5*). De cele mai multe ori este tradus prin „pildă”, „model”, „exemplu”, dar și prin „chip”, „figură”, „izvod” sau chiar prin „dreptar” sau „regulă”. În fine, și Apostolul Petru utilizează o dată acest termen (*I Petru 5, 3*), tot cu sensul de „pildă” sau „model”.

Termenul „ἀντιτύπος” este folosit doar de 2 ori în întregul Nou Testament (*Evrei 9, 24 și I Petru 3, 21*). În ambele cazuri, el marchează două exemple tipologice, subliniind echivalența dintre prefigurare și taina simbolizată. În primul caz, Sfântul Pavel, referindu-se la Înălțarea la ceruri, menționează că Hristos nu șade într-un altar făcut de mâini omenești (tipul), ci în cerul însuși (antitipul). În celălalt caz, Apostolul Petru stabilește o relație tipologică între potopul din vremea lui Noe (ca tip) și Botezul creștin (ca antitip).

Diferența dintre tip sau schiță și antitip sau taina prefigurată ne-o putem închipui precum diferența pe care o simțim atunci când ne trezim din somn și observăm că o lume este pur și simplu abolită și înlocuită cu alta¹²⁰. Tipul poate fi definit ca o imagine profetică, care este împlinită de un antitip viitor sau de

---

¹¹⁹ Pr. Prof. Nicolae Neaga, *op. cit.*, p. 17.

¹²⁰ Northrop Frye, *op.cit.*, p. 117.

un arhetip veșnic, deoarece relațiile tipologice sunt caracterizate printr-o mișcare dublă: din trecut spre viitor, respectiv dinspre viitor spre trecut¹²¹. Deci, raportul dintre cele două concepte aflate la poli opuși, dintre tip și antitip este cel al unei corespondențe tainice¹²² și este foarte bine punctat de marele apologet creștin, Tertulian: „*Niciodată umbra nu există înaintea corpurilor și nici copia nu precede originalul*”¹²³. Mai mult decât atât, știm că întotdeauna modelul este făcut dintr-o materie mai puțin prețioasă și executarea lui este mai puțin îngrijită decât însăși opera de artă¹²⁴.

Concluzii

Având în vedere toate cele dezvoltate în acest studiu, putem conchide spunând că Iisus Hristos este Cel Care leagă organic cele două Testamente, fiind atât împlinitorul vechii orânduiri, cât și inauguratorul Noului Legământ, deci coloana centrală a Scripturii, acel „ἀρχή” și „τέλος” – începutul și sfârșitul¹²⁵. Astfel, tipologia, reprezintă un mijloc esențial prin care Legea s-a făcut „călăuză spre Hristos” (*Galateni 3, 24*).

În originalul grecesc al textului scripturistic termenul „călăuză” este redat prin substantivul compus „παιδαγωγός”, adică pedagog. Este minunat să privim cât de grăitoare este etimologia cuvântului „pedagog”. El provine din unirea a două cuvinte grecești: substantivul „παῖς, παιδός”, care înseamnă „copil” și verbul „ἀγείν”, care se traduce prin „a mâna”, „a duce”, „a conduce”. Deci, așa cum un păstor își mână turma sa, călăuzind-o și arătându-i cu toiagul drumul și așa cum un profesor conduce pașii copilului pe calea vieții, tot așa tipologia, prin nenumăratele tipuri veterotestamentare, ghidează către Hristos pașii omenirii, care se afla încă în stadiul duhovnicesc de „*prunci întru Hristos*” (*I Corinteni 3, 1*).

Dar, oare, de ce a considerat Dumnezeu necesar să ne înfățișeze aceste tipuri și prin ele să ne facă să înțelegem mai bine realitatea, înfățișată prin antitipuri? Vedem că orice artist, fie pictor, fie sculptor, fie arhitect, înainte de a se apuca de o lucrare, face el însuși o schiță care îl ajută atât pe el, pe parcursul realizării lucrării, dar o arată și celui pentru care face respectiva lucrare, ca el să înțeleagă și să își imagineze măcar cum va arăta la finalizare. Tot așa și

---

¹²¹ John Breck, *op. cit.*, p. 38.

¹²² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Tipologia ca metodă de interpretare creștină a Vechiului Testament*, în *Revista Altarul Banatului*, Anul VIII (XLVII), serie nouă, nr. 7-9, Iulie-Septembrie, 1997, p. 33.

¹²³ Pierre Grelot, *op. cit.*, p. 214; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *Sensul tipic al Vechiului Testament după I Corinteni 10, 1-11*, în *rev. cit.*, p. 275.

¹²⁴ Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 37.

¹²⁵ Pr. Georges Florovsky, *op.cit.*, p. 42.

Dumnezeu, Care ne-a zidit pe toți, a decis să realizeze o mulțime de schițe în epoca pregătirilor, cea a Vechiului Testament, schițe care ne ajută să înțelegem mai deslușit opera atât de valoroasă pe care ne-o va dăruia în Noul Testament, avându-L în centrul ei pe Fiul lui Dumnezeu Întrupat, Marele Artist, Care este realizatorul întregii opere creaționale, este Arhitectul tuturor celor văzute și nevăzute, căci „*prin El toate s-au făcut și fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut*” (Ioan 1, 3).